

Opas ympäristömerkkien käyttämiseen julkisissa hankinnoissa

Julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista
annetun lain mukaan (1397/2016)

Sisältö

1. Johdanto.....	3	4.3 Ympäristömerkkien todentaminen tarjouspyyntövaiheessa ja/tai sopimuskaudella	11
2. Mikä on ympäristömerkki?	4	5. Miten huomioida ympäristömerkit tarjouspyynnön valmisteluvaiheessa?.....	12
2.1 Ympäristömerkin hakeminen	4	6. Millä tavoin ympäristömerkin tulisi olla osana keskeisiä sopimusehtoja?	13
3. Miksi ympäristömerkkiä kannattaa edellyttää hankinnoissa?	5	6.1 Ympäristömerkin huomioiminen keskeisissä sopimusehdoissa ...	13
3.1 Mitä voi hankkia ympäristömerkittynä	6	6.2 Sanktiointi ja sopimuksen purkamisoikeus.....	14
4. Miten ympäristömerkit otetaan osaksi kilpailutuksia?	8	6.3 Sopimuskauden aikainen valvonta.....	15
4.1 Hankintalain asettamat reunaehdot ympäristömerkeille julkisissa hankinnoissa	8		
4.2 Ympäristömerkit osana kilpailutuksia	9		

Vastuuvapauslauseke

Nämä ohjeet ja niissä mainitut esimerkit ovat yleisiä ohjeita ympäristömerkin käytöstä julkisissa hankinnoissa. Ohjeet on suunnattu julkisella sektorilla hankintoja tekeville henkilöille. Sekä lainsäädäntö että käytännöt ovat voineet muuttua ohjeiden laatimisen jälkeen. Ohjeet eivät tästä syystä ole juridisesti sitovia.

Oppaan on laatinut Ympäristömerkintä Suomi Oy yhteistyössä Motiva Oy:n sekä Suo-

men Hankintajuristit Asianajotoimisto Oy:n kanssa. Ympäristömerkintä toimii työ- ja elinkeinoministeriön sekä ympäristöministeriön toimeksiannosta.

Sana ”ympäristömerkki” viittaa oppaassa Ympäristömerkintä Suomen hallinnoimiin Joutsenmerkkiin ja EU-ympäristömerkkiin.

Julkaisuajankohta: 2024

1. Johdanto

Opas tarjoaa tietoa Joutsenmerkin ja EU-ympäristömerkin hyödyntämisestä julkisissa hankinnoissa ja pyrkii vastaamaan merkeistä usein kysytyihin kysymyksiin. Se pitää sisällään myös esimerkkilauseita, joita hankintayksikkö voi hyödyntää valmistellessaan kilpailutuksia.

2. Mikä on ympäristömerkki?

Ympäristömerkki on tunnus, joka voidaan myöntää tuotteille tai palveluille, jotka täyttävät tietyt ekologiseen kestävyysliittävät vaatimukset. Ympäristömerkit ovat vapaaehtoisia ja ne perustuvat tarkasti määriteltyihin standardeihin tai kriteereihin. Ne auttavat kuluttajia ja yrityksiä tunnistamaan ympäristöystävällisemmät tuotteet ns. tavanomaisten tuotteiden joukosta. Esimerkki ympäristömerkistä on Joutsenmerkki – Pohjoismaainen ympäristömerkki, joka voidaan myöntää tiukat ympäristövaatimukset koko elinkaarensa ajalta täyttävälle tuotteelle ja palvelulle.

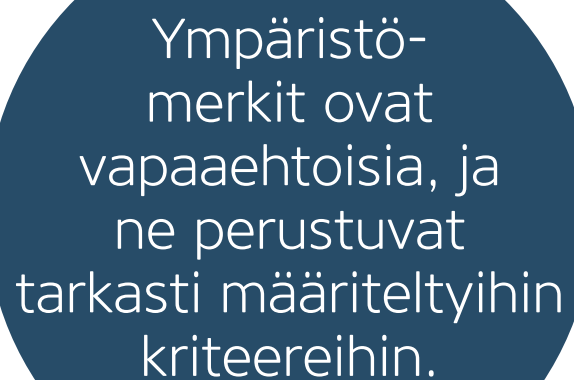
Kansainvälinen standardisointijärjestö ISO on luokitellut ympäristömerkit kolmeen eri kategoriaan.

Niin sanotut tyyppin 1 ympäristömerkit ovat vapaaehtoisia, useisiin kriteereihin ja elinkaarijatteluun perustuvia riippumattoman tahon sertifioimia merkintöjä. Kriteerejä myös uudistetaan säännöllisin väliajoin. Nämä merkit viestivät kuluttajalle, että tuote tai palvelu on kokonaisuutena ympäristön kannalta parhaasta päästä. Sekä Joutsenmerkki että EU-ympäristömerkki kuuluvat tähän kategoriaan.

Lisätietoa verkkosivuilta [Ympäristömerkkien ABC: Mitä ja miksi ne merkitsevät?](#)

2.1 Ympäristömerkin hakeminen

Pohjoismaista Joutsenmerkkiä ja EU-ympäristömerkkiä haetaan yrityksen kotimaan, tuotteen tai palvelun tuotantopaikan tai pääasiallisen myyntimaan toimivaltaiselta organisaatiolta. Suomessa hakemukset käsittelee Ympäristömerkintä Suomi. Onnistunut hakemusprosessi kestää keskimäärin neljä kuukautta. Hakemusaika vaihtelee tuote- ja palveluryhmittäin, ja siihen vaikuttaa merkittävästi tuotteen tai palvelun lähtötaso ennen mahdollisia ympäristömerkin vaatimia parannuksia. Olemassa olevaa ympäristömerkkiä uusittaessa tai päivittäessä käsittelyaika on usein lyhyempi. Tarjousten jättämiselle varattu aika onkin syytä asettaa siten, että tarjoajalla on riittävästi aikaa hakea tuotteen/palvelulle ympäristömerkkiä.

Ympäristömerkit ovat vapaaehtoisia, ja ne perustuvat tarkasti määriteltyihin kriteereihin.

3. Miksi ympäristömerkkiä kannattaa edellyttää hankinnoissa?

Ympäristömerkki on takuu siitä, että tuote tai palvelu on tiukkojen ympäristövaatimusten mukainen.

Ympäristömerkin edellyttäminen on helppo tapa huomioida ympäristönäkökohdat julkisessa hankinnassa, sillä hankintayksikön ei tarvitse itse valvoa, täyttääkö tuote tai palvelu ympäristömerkin saamiselle asetetut kriteerit. Hankintayksikkö tarkastaa ainoastaan, että tuotteelle tai palvelulle on myönnetty ympäristömerkki.

Ympäristömerkintä valvoo vaatimusten täyttymistä muun muassa riippumattomien laboratorioden tekemillä testeillä sekä todistusten ja dokumenttien avulla. Valvontaan kuuluu myös tarkastuskäyntejä, riippumatta valmistusmaasta. Kun vaatimukset on täytetty ja tarkastus hyväksytty, yritys saa lisenssin Joutsenmerkin tai EU-ympäristömerkin käyttämiseen tuotteessaan. Ympäristömerkin vaatimuksia arvioidaan ja päivitetään säännöllisesti. Siten ympäristömerkit pysyvät aina ajan tasalla.

- Ympäristömerkittyjä tuotteita on Suomen markkinoilla yli 15 000.
- EU-ympäristömerkittyjä tuotteita on Suomen markkinoilla yli 2 400.

Ympäristö-
merkittyjä
tuotteita on Suomen
markkinoilla
lähes 20 000
yli 50 tuote-
ryhmässä.

Mitä voi hankkia ympäristömerkittynä?

Esimerkkejä Joutsenmerkittyjen tai EU-ympäristömerkittyjen tuotteiden valikoimasta

Siivous

- Puhdistusaineet
- Siivousliinat ja mopit
- Siivouspalvelut

Vaatteet ja tekstiilihuolto

- Pyykinpesuaineet
- Työvaatteet
- Laitostekstiilit
- Pesulapalvelut

Majoitus- ja ravintolapalvelut

- Hotellit
- Ravintolat
- Kongressikeskukset
- Kahvipalvelut

Koulu ja päiväkoti

- Askartelutarvikkeet
- Vihkot
- Leikkikenttävälineet
- Lasten lelut

Toimisto

- Tulostimet ja monitoimilaitteet
- Värikasetit
- Kopiopaperit
- Kynät, tussit ja liimat
- Paristot
- Painotuotteet
- Toimistokalusteet

Hygienia ja terveydenhuolto

- Shampoot, saippuat ja voiteet
- WC-paperit
- Kosteuspyyhkeet
- Vaipat, siteet ja tamponit
- Käsipyyhkeet
- Dialyysi- ja infuusiotarvikkeet
- Pesulaput ja vuodesuojat

Rakentaminen

- Rakennukset
- Maalit ja liimat
- Lattianpäällysteet
- Rakennuslevyt ja listat
- Ulkokalusteet

Keittiö ja kattaus

- Astianpesuaineet
- Talouspaperit
- Leivinpaperit ja leivosvuoat
- Suodatinpussit
- Kertakäyttöastiat
- Servetit
- Kynttilät

Ympäristö-
merkit ovat
tehokkaita
työkaluja vihreässä
siirtymässä.

4. Miten ympäristömerkit otetaan osaksi kilpailutuksia?

4.1 Hankintalain asettamat reunaehdot ympäristömerkeille julkisissa hankinnoissa

Hankintayksikkö voi vaatia ympäristömerkkiä näytöksi hankinnan kohteen ympäristöominaisuuksista. Edellytyksenä tietyn merkin vaatimiselle on kaikkien hankintalain 72 §:n seuraavien ehtojen täytyminen:

- 1) Merkille asetetut vaatimukset koskevat ainoastaan perusteita, jotka liittyvät hankinnan kohteeseen ja soveltuvat hankinnan kohteena olevien rakennusurakoiden, tavaroiden tai palvelujen ominaisuuksien määrittelyyn.
- 2) Merkille asetetut vaatimukset perustuvat puolueettomasti todennettavissa oleviin ja syrjimättömiin perusteisiin.
- 3) Merkit vahvistetaan menettelyssä, johon viranomaiset, kuluttajat, työmarkkinaosapuolet, valmistajat, kaupan edustajat ja valtioista riippumattomat organisaatiot sekä muut asiaankuuluvat sidosryhmät voivat osallistua.
- 4) Kaikkien asianomaisten osapuolten on mahdollista saada merkki.
- 5) Merkille asetetut vaatimukset laatii kolmas osapuoli, johon merkkiä hakeva toimittaja ei voi käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa.

Hankintayksikön tulee listata hankittavan tavaran/ palvelun vähimmäisvaatimukset ja/tai vertailukriteerit siten, että ne ovat olennaisia hankittavan tavaran/palvelun kannalta. Hankintayksikkö voi antaa tarjoajalle mahdollisuuden osoittaa vaati-

muksien täytyminen ympäristömerkillä. Hankintayksikön tulee huolella tarkistaa, että kaikki valitsemansa ympäristömerkin kriteerit ovat kohteen kannalta merkityksellisiä ja liittyvät hankinnan kohteeseen. Hankintayksikön tulee myös muistaa, että tiettyä ympäristömerkkiä vaativan on hyväksyttävä myös muut mahdolliset merkit, jotka täyttävät vastaavat vaatimukset kuin ympäristömerkki, jota hankintayksikkö on vaatinut.

Ajantasaiset tiedot tuotteista ja palveluista ja niiden kriteereistä löytyvät osoitteesta:

<https://joutsenmerkki.fi/kriteerit/>

EU-ympäristömerkin tuotteita ja palveluita koskevat kriteerit löytyvät osoitteesta:

<https://eu-ymparistomerkki.fi/yrityksille-ja-hankkijoille/tuoteryhmat-ja-kriteerit/>

Jos tarjoajalla ei todistettavasti ole ollut mahdollisuutta saada hankintayksikön ilmoittamaa merkkiä tai vastaavaa merkkiä tarjouskilpailussa asetettujen määräaikojen kuluessa syistä, jotka eivät johdu tarjoajasta, hankintayksikön on hyväksyttävä myös muita asianmukaisia todistuskeinoja. Tällaisia todistuskeinoja ovat valmistajan tekniset asiakirjat, edellyttäen, että tarjoaja todistaa, että sen toimittamat rakennusurakat, tavarat tai palvelut täyttävät tietyille merkille asetetut vaatimukset tai hankintayksikön ilmoittamat tietyt vaatimukset.

4.2 Ympäristömerkit osana kilpailutuksia

Ympäristömerkki voidaan huomioida julkisessa hankinnassa käytännössä kolmella tavalla:

- 1) vähimmäisvaatimuksena hankinnan kohteen kuvauksessa
- 2) ympäristömerkin velvoitteiden täyttyminen sopimuskauden aikana
- 3) lisäpisteinä laatuvertailussa

Hankintayksikkö voi itse ratkaista, mitä ympäristömerkkiä se edellyttää. Hankintalain vaatimuksena on ainoastaan, että merkki täyttää hankintalain 72 §:n viisi edellytystä. Vaadittaessa esimerkiksi Joutsenmerkkiä merkkiä hankintayksikön tulee hyväksyä myös merkkiä vastaavat merkit. Joutsenmerkkiä ja EU-ympäristömerkkiä vastaavalla merkillä tarkoitetaan muuta kansallisella tai alueellisella tasolla EU-jäsenvaltiossa virallisesti tunnustettua EN ISO 14024 -standardin mukaista tyyppin 1 ympäristömerkkiä.

Hankinta-asiakirjoissa on aina syytä olla linkki edellytettyyn ympäristömerkkiin tai kriteeriasiakirjoihin. Kriteeriasiakirjat voivat olla myös hankinta-asiakirjojen liitteenä.

1) YMPÄRISTÖMERKKI VÄHIMMÄISVAATIMUKSENA
Hankintayksikkö voi vaatia, että hankinnan kohteena olevalle tuotteelle tai palvelulle on myönnetty tietty ympäristömerkki, jolloin ympäristömerkkiä vaaditaan hankinnan vähimmäisvaatimuksena.

Jos ympäristömerkki on vähimmäisvaatimuksena, eikä tarjoajalla ole ympäristömerkkiä eikä hän myöskään esitä muuta asianmukaista selvitystä,

että hänen tarjoamansa tuote tai palvelu tosi-asiassa täyttää ympäristömerkityn tuotteen/palvelun kriteerit, tarjous hylätään.

ESIMERKKEJÄ. Tarjouspyynnön vähimmäisvaatimus voisi kuulua näin:

- Tarjotuilla tuotteilla/palvelulla on oltava Joutsenmerkki/EU-ympäristömerkki tai muu EU:n jäsenvaltiossa virallisesti tunnustettu EN ISO 14024 -standardin mukainen tyyppin 1 ympäristömerkki.
- Tarjotuista tuotteista [X, esim. 70] prosentilla on oltava Joutsenmerkki tai muu virallisesti tunnustettu EN ISO 14024 -standardin mukainen tyyppin 1 ympäristömerkki.
- Tarjotut tuotteet täyttävät (esim.) Joutsenmerkin [tuotteen X, esim. pehmopaperit] kriteeridokumentin [versio X] kriteerit.

Siinä tapauksessa, että hankintayksikkö ei edellytä hankinnan kohteen täyttävän kaikkia merkille asetettuja vaatimuksia tai merkkiin sisältyy myös sellaisia vaatimuksia, jotka eivät liity hankinnan kohteeseen, hankintayksikön on ilmoitettava tarjouspyynnössä, miltä osin vaatimukset on täytettävä.

Erityisesti tavara- tai palveluhankinnoissa, joihin ennakoidaan sisältyvän myös muita kuin ympäristömerkittyjä tuotteita (esim. puhtaanapalvelut), voi olla hyödyllistä edellyttää vain tietyn prosenttiosuuden, tietyn tuotelukumäärän tai esimerkiksi tiettyjen volyymituotteiden olevan ympäristömerkittyjä. Jos tietyltä prosenttiosuudelta hankinnan kohteesta edellytetään ympäristömerkkiä, hankintayksikön on hyvä määritellä tarjouspyynnössä, miten tämä prosenttiosuus lasketaan

ja onko hankinnassa osia, joissa ympäristömerkki on pakollinen.

Käytännössä riittää, että tarjoajalla on vähimmäisvaatimuksena edellytetty merkki ennen sopimusten allekirjoittamista. Tarjoaja voi siten hankintapäätöksen jälkeen hakea ympäristömerkkiä ennen sopimuskauden alkamista, jos hankintapäätöksen ja sopimuskauden alun välissä on riittävästi aikaa. Vähimmäisvaatimus sitoo myös sopimuskaudella, ja tarjotuilla tuotteilla tai palvelulla on oltava voimassa oleva ympäristömerkki koko sopimuskauden ajan.

2) YMPÄRISTÖMERKIN VELVOITTEIDEN

TÄYTTYMINEN SOPIMUSKAUDEN AIKANA

Hankintayksikkö voi myös vaihtoehtoisesti vaatia, että tarjoajalla tulee olla ympäristömerkki tietyn ajan kuluttua sopimuskauden alkamisesta. Tämän vaatimuksen tarkoituksena on helpottaa tarjoajan osallistumista hankintayksikön tarjouskilpailuun. Tällöin tarjoajalla on riittävästi aikaa valmistautua ympäristömerkin hakemiseen. **Mikäli Tavarantoimittajalla/Palveluntuottajalla ei ole esittävä voimassa olevaa ympäristömerkkiä, on suositeltavaa mainita sopimuksen purkamisoikeudesta. Tästä lisää kohdassa 6.2. Sanktiointi ja sopimuksen purkamisoikeus.**

ESIMERKKEJÄ. Hankintayksikkö voi kirjata keskeisiin sopimusehtoihin jonkin seuraavista esimerkkilauseista:

- Tarjotuilla tuotteilla/palvelulla on oltava Joutsenmerkki/EU-ympäristömerkki viimeistään [jokin aika, esim.] kuuden kuukauden kuluttua sopimuskauden alkamisesta. Tilaa tulee tarkistamaan merkin voimassaolon.

3) YMPÄRISTÖMERKKI LAATUVERTAILUSSA

Siinä tapauksessa, että hankintayksikkö haluaa kannustaa ympäristömerkittyjen tuotteiden tai palvelujen tarjoamiseen, mutta merkki ei ole hankintayksikölle välttämätön, se voidaan huomioida laatuvertailussa. Hankintayksikkö ratkaisee itse, miten se pisteyttää laatuvertailussa huomioitavia kohtia tai miten laatuvertailua painotetaan suhteessa hankinnan hintaan.

Laatuvertailu ei ole kuitenkaan edellytys tarjouskilpailuun osallistumiselle. Hankintayksikön on hyvä huomioida, että voittajaksi voi valikoitua hinnan ja muiden laatuseikkojen perusteella sellainen tarjoaja, joka ei ole tarjonnut ympäristömerkittyjä tuotteita tai palveluita. Hankintayksikön onkin tapauskohtaisesti arvioitava, onko ympäristömerkittyjen tuotteiden tai palvelujen saaminen sille ehdottoman tärkeää. Mikäli on, ympäristömerkkiä on edellytettävä vähimmäisvaatimuksena hankinnan kohteen kuvauksessa.

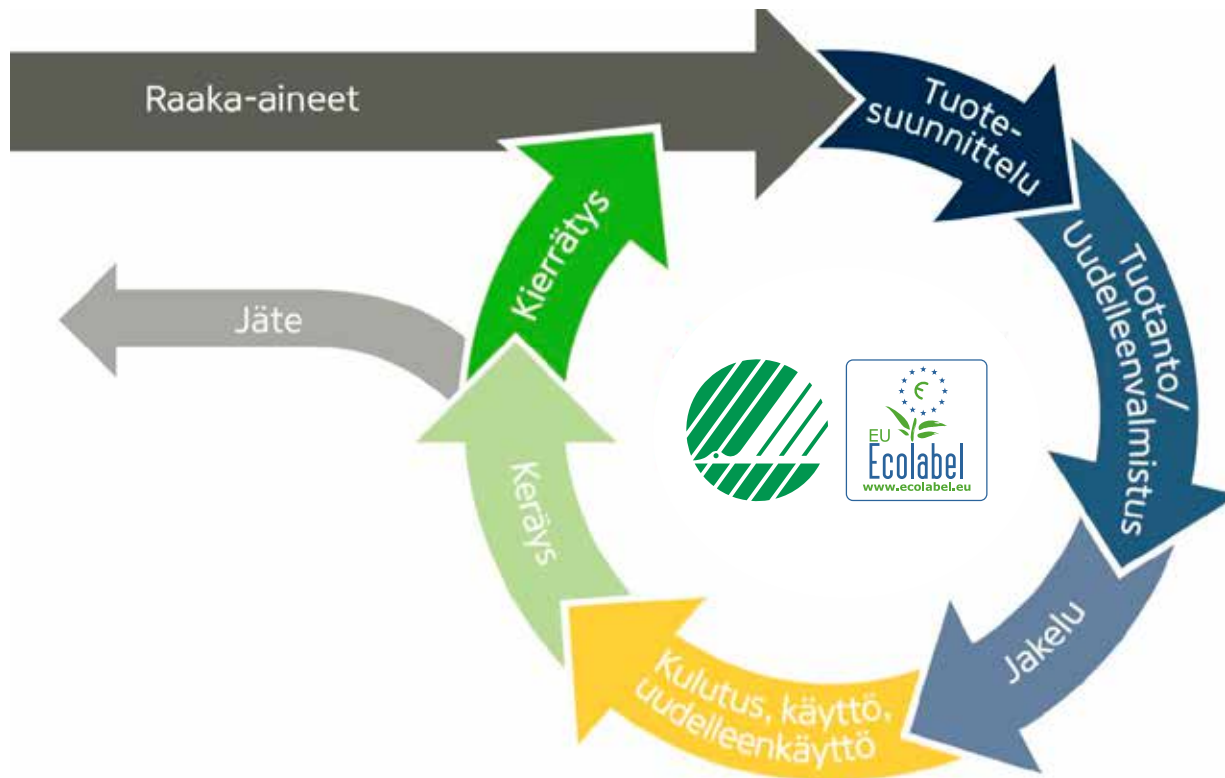
ESIMERKKEJÄ. Laatuvertailun pistekohta voisi kuulua näin:

- Tarjotuilla tuotteilla/palvelulla on Joutsenmerkki/EU-ympäristömerkki tai muu EU:n jäsenvaltiossa virallisesti tunnustettu EN ISO 14024-standardin mukainen tyyppin 1 ympäristömerkki = xx pistettä.
- Tarjotut tuotteet täyttävät Joutsenmerkin [tai jokin muu ympäristömerkki] kriteeridokumentin [nro] kriteerit = xx pistettä.
- Tarjotuilla tuotteilla/palvelulla on Joutsenmerkki/EU-ympäristömerkki viimeistään [jokin aika, esim.] kuuden kuukauden kuluttua sopimuskauden alkamisesta = xx pistettä.
- Tarjotuista tuotteista [X, tarjoaja täyttää] prosentilla on Joutsenmerkki/EU-ympäristömerkki = xx pistettä [Hankintayksikkö asettaa pisteasteikon]

4.3 Ympäristömerkkien todentaminen tarjouspyyntövaiheessa ja/tai sopimuskaudella

Hankintayksikkö voi halutessaan vaatia todistusta ympäristömerkkiä koskevan vaatimuksen täyttymisestä. Todistuksena voi pyytää esimerkiksi vaadittavan ympäristömerkin voimassa olevan lisenssinumeron tai kopion lisenssistä.

94 %
suomalaisista
tunnistaa
Joutsenmerkin.

Ympäristömerkityt tuotteet ja palvelut täyttävät tiukat ympäristövaatimukset, jotka perustuvat elinkaarijatteluun.

5. Miten huomioida ympäristömerkit tarjouspyynnön valmisteluvaiheessa?

5.1 Ympäristömerkit kannattaa huomioida markkinavuoropuhelussa

Ennen hankintamenettelyn aloittamista hankintayksikön on hyvä kartoittaa markkinoita ja suunnitella hankintaa. Hankintayksikön kannattaa aina tarkistaa, että markkinoilta löytyy enemmän kuin yksi ympäristömerkitty tuote tai palvelu. Näin annetaan mahdollisuus kilpailulle eikä kavenneta markkinoita. Hankintayksikkö voi katsoa esimerkiksi Joutsenmerkki.fi-sivustolta, mille tuotteille ja palveluille on myönnetty ympäristömerkki. Tiedot löytyvät osoitteesta

<https://joutsenmerkki.fi/tuotteet-ja-palvelut/> ja EU-ympäristömerkin osalta osoitteesta <https://environment.ec.europa.eu/app/ecolabel-product-catalogue>. Tuotetiedot perustuvat myönnettyjen ympäristömerkkien tietokantaan. Ympäristömerkintä ei voi kuitenkaan taata tuotteen tai palvelun saatavuutta markkinoilla.

Hankintayksikkö voi tiedottaa yrityksiä tulevista hankinnoistaan ja käydä vuoropuhelua esimerkiksi hankinnan kohteen vähimmäisvaatimuksista, laatuvertailusta tai sopimusehdoista. Markkinakartoituksella voitaisiin tiedustella esimerkiksi näkemyksiä ympäristömerkin huomioimiseen.

ESIMERKKEJÄ. Hankintayksikkö voi huomioida ympäristömerkit markkinavuoropuheluissa esimerkiksi seuraavilla kysymyksillä:

- Estäisikö ympäristömerkin (Joutsenmerkin tai EU-ympäristömerkin) edellyttäminen kilpailutuksessa tarjouksen jättämisen? Onko yritys hakemassa tuotteelleen/palvelulle ympäristömerkkiä?
- Mitä ympäristömerkkiä (Joutsenmerkki tai EU-ympäristömerkki) hankinnassa olisi tarkoituksenmukaista vaatia?
- Onko usealla markkinoilla olevalla tuotteella/palvelulla kyseinen ympäristömerkki?
- Kannattaisiko ympäristömerkkiä edellyttää hankinnan kohteen vähimmäisvaatimuksissa vai laatuvertailussa?
- Minkälainen painoarvo ympäristömerkille tulisi antaa laatuvertailussa?
- Kannattaisiko ympäristömerkkiä edellyttää välittömästi vai esimerkiksi vasta tietyn ajan kuluttua sopimuskauden alkamisesta?
- Koskisiko ympäristömerkki kaikkia hankinnan kohteena olevia tuotteita/palveluita?
- Koskisiko ympäristömerkki esimerkiksi tiettyä prosenttiosuutta tuotteista?
- Miten ympäristömerkin kriteerien noudattamisen valvonta tulisi toteuttaa sopimuskaudella?

6. Millä tavoin ympäristömerkin tulisi olla osana keskeisiä sopimusehtoja?

6.1 Ympäristömerkin huomioiminen keskeisissä sopimusehdoissa

Valmistellessaan tarjouspyyntöään hankintayksikön tulee miettiä, miten sen on tarkoituksenmukaista edellyttää ympäristömerkkiä. Jos ympäristömerkki on ollut tarjouspyynnössä vähimmäisvaatimuksena tai tarjoaja on antanut laatulupauksen sitoutumalla laatuvertailukriteeriin, ja ympäristömerkki on siten vaikuttanut tarjoajien osallistumismahdollisuuteen tai tarjousten vertailuun, on merkin pääsääntöisesti oltava voimassa koko sopimuskauden ajan.

ESIMERKKILAUSEITA keskeisiin sopimusehtoihin:

- Sopimuksen kohteena olevilla tuotteilla/ palvelulla on voimassa oleva Joutsenmerkki/ EU-ympäristömerkki tai muu EU:n jäsenvaltiossa virallisesti tunnustettu EN ISO 14024 -standardin mukainen tyyppin 1 ympäristömerkki koko sopimuskauden ajan.
- Tavarantoimittaja on tarjouksessaan sitoutunut siihen, että tuotteista vähintään [X, täydennetään tarjoajan tarjouksen perusteella] prosentilla on Joutsenmerkki/EU-ympäristömerkki.
- Tavarantoimittajan tulee puitesopimuskaudella vähintään kerran vuodessa antaa selvitys sen valikoimassa olevista vaihtoehtoisista vastaavista tuotteista, joilla on Joutsenmerkki/EU-ympäristömerkki. Vastaava ympäristömerkitty tuote voidaan puitesopimuskaudella lisätä Tavarantoimittajan tuotevalikoimaan.

Koska ympäristömerkin kriteereitä saatetaan päivittää ja tiukentaa sopimuskauden aikana, sopimuksessa on hyvä todeta, että sopimuksen kohteena olevien tuotteiden tai palveluiden on täytettävä koko sopimuskauden ajan voimassa olevat ympäristömerkin edellytykset. Ympäristömerkintä tarkistaa vaatimuksia aika-ajoin (samanaikaisesti kaikissa Pohjoismaissa) tutkimustiedon ja markkinoiden kehityksen pohjalta. Tämä tarkoittaa, että kaikkien yritysten, joilla on ympäristömerkittyjä tuotteita tai palveluita, on merkin säilyttääkseen siirtymäajan puitteissa osoitettava toimivansa uusien vaatimusten mukaisesti.

ESIMERKKILAUSEITA merkin ylläpitämisestä sopimusaikana

- Sopimuksen kohteena olevilla tuotteilla/ palvelulla tulee olla voimassa oleva Joutsenmerkki/EU-ympäristömerkki xx kuukauden kuluttua sopimuskauden alkamisesta. Tilaja tulee tarkistamaan merkin voimassaolon.
- Tavarantoimittaja/Palveluntuottaja seuraa ympäristömerkin kriteerejä ja niiden mahdollisia päivityksiä sekä varmistaa, että se noudattaa koko sopimuskauden ajan kulloinkin voimassa olevia ajantasaisia kriteerejä.
- Kaikista sellaisista muutoksista sopimuksen kohteena olevissa tuotteissa/palveluissa, joilla on merkitystä ympäristömerkin kriteerien täyttymiseen tai ympäristömerkin myöntöedellytyksiin, on ilmoitettava Tilajalle viipymättä.

6.2 Sanktiointi ja sopimuksen purkamisoikeus

Ympäristömerkkiä koskevan sopimusehdon lisäksi sopimuksessa on syytä olla sanktiolauseke (sekä mahdollisesti irtisanomislauseke) sellaisia tilanteita varten, ettei ympäristömerkkiä koskeva vaatimus sopimuskauden aikana täytyisikään. Erityisesti sanktio ja irtisanomisehto on hyvä huomioida siinä tapauksessa, että ympäristömerkistä on saanut laatupisteitä tarjousten vertailuvaiheessa ja merkin tarjoaminen on siten vaikuttanut voittajan valintaan.

ESIMERKKEJÄ. Hankintayksikkö voi kirjata seuraavanlaisia sanktiointilausekkeitä/purkamisoikeuden keskeisiin sopimusehtoihin:

- Sopimuksen kohdassa xx edellytetty ympäristömerkki on ehdoton vaatimus sopimuskauden aikana. Jos tuote/palvelu ei täytä ympäristömerkkiä koskevaa vaatimusta, sopimus on mahdollista purkaa sopimusehdon xx mukaisesti [tai irtisanoa päättymään välittömästi tai esim. xx viikon/kuukauden irtisanomisajalla].
- Sopimuksen kohdassa xx edellytetty ympäristömerkki on ehdoton vaatimus sopimuskauden aikana. Jos tuote/palvelu ei täytä ympäristömerkkiä koskevaa vaatimusta, tilaajalla on oikeus sopimussakkoon osoittamatta, että ympäristömerkkiä koskevan sopimusehdon laiminlyönnistä olisi todellisuudessa aiheutunut vahinkoa tilaajalle. Sopimussakko on xxxx euroa (alv 0 %) [tai esim. 3–5 % kuukaudessa palvelun arvonlisäverottomasta kuukausiarvosta] ja se voidaan vähentää Tavarantoimittajalle/Palveluntuottajalle maksettavista maksuista. Mikäli Tavarantoimittaja/Palveluntuottaja ei hanki tuotteelle/palvelulle ympäristömerkkiä tilaa-

jan kirjallisen huomautuksen jälkeen, sopimus on mahdollista purkaa sopimusehdon xx mukaisesti/irtisanoa välittömästi/xx viikon/kuukauden irtisanomisajalla. Sopimussakon periminen ei vaikuta tilaajan oikeuteen vaatia hinnanalennusta, vahingonkorvausta tai sopimuksen purkamista.

- Mikäli Tavarantoimittajalla/Palveluntuottajalla ei ole esittää Joutsenmerkkiä/EU-ympäristömerkkiä Tilajalle viimeistään XX kuukauden kuluttua sopimuskauden alkamisesta, on Tilajalla oikeus purkaa sopimus välittömästi.
- Jos sopimuksen kohteena olevissa tuotteissa/palveluissa taikka ympäristömerkin kriteereissä tapahtuu muutos, eivätkä ympäristömerkin kriteerit enää täyty, Tavarantoimittajalla/Palveluntuottajalla on xx kuukautta aikaa hankkia sopimuksen kohteena oleville tuotteille/palveluille ympäristömerkki. Mikäli Tavarantoimittaja/Palveluntuottaja ei määräjassa hanki ympäristömerkkiä on tilaajalla oikeus irtisanoa sopimus päättymään välittömästi/xx viikon/kuukauden irtisanomisajalla.

6.3 Sopimuskauden aikainen valvonta

Sopimuskauden aikana tilaajan on muistettava valvoa sopimusta ja sen ehtojen noudattamista. Ympäristömerkit ja niiden kriteerit päivittyvät noin viiden vuoden välein, jolloin yrityksen tulee hankkia merkki uudestaan tuotteilleen/palveluilleen. Keskeisiin sopimusehtoihin on suositeltavaa kirjata maininta, että hankintayksikkö voi halutessaan pyytää ajantasaisen todistuksen ympäristömerkistä tavarantoimittajalta/palveluntuottajalta.

ESIMERKKEJÄ

- Tilaajalla on oikeus pyytää Tavarantoimittajalta/Palveluntuottajalta sopimuskauden aikana voimassa oleva Joutsenmerkki/EU-ympäristömerkki nähtäväkseen.
- Tilaajalla on oikeus pyytää Tavarantoimittajalta/Palveluntuottajalta selvitystä ympäristömerkin kriteerien noudattamisesta sopimuskaudella.
- Palveluntuottajan on vähintään kerran vuodessa annettava raportti Palvelun tuotantoon käytettävien tuotteiden tyypistä ja määrästä, josta on käytävä ilmi, mitkä tuotteet ovat Joutsenmerkittyjä.
- Ympäristömerkin kriteerien päivittyessä Tilaajalla on oikeus pyytää Tavarantoimittajalta/Palveluntuottajalta selvitystä siitä, miten se tulee vastaamaan ympäristömerkin päivittyneisiin kriteereihin hankkiakseen ko. merkin uudestaan.

Lisätietoja

Joutsenmerkki ja EU-ympäristömerkki

- Tiukat ympäristövaatimukset
 - parempi ympäristölle, luonnon monimuotoisuudelle ja ilmastolle
- Tuotteen elinkaarinäkökulma
 - asettaa vaatimuksia, joista on eniten hyötyä
- Tiukat kemikaaleja koskevat vaatimukset
 - ympäristön ja terveyden edistämiseksi
- Asetettujen vaatimusten järjestelmällinen seuranta
- Ympäristömerkintä kehittää kriteereitä ja tiukentaa nykyisiä uuden tutkimustiedon pohjalta.

www.joutsenmerkki.fi

www.eu-ymparistomerkki.fi

Oletko kuullut
Ympäristömerkki-
sitoumuksesta?

joutsenmerkki.fi/hankkijoille/ymparistomerkkisitoumus/

